

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon Interurban 115

Cena inseratov: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrt strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Kdo onemogočuje delo v parlamentu?

Kriza beogradske vlade traja že neka-ko 14 dni. Državljeni z nevoljo povprašujejo: »Kdaj bo tega konec? Kdaj dobi-mo novo vlado?« Da je tako nezadovolj-stvo upravičeno, o tem se ne more dvo-miti. Našo državo čakajo še velike nalo-ge, ki jih more rešiti dobra vlada v spo-razumu in v zvezi z narodno skupščino. Ako pa vlade ni, ni delovanja narodne skupščine. Naš parlament že 14 dni nima več nobene seje. Pred njim stojijo vele-važne naloge: državni proračun, inozem-sko posojilo, zaposlenje ljudi, ki so brez dela in zaslužka ter po nekaterih pokra-jinah trpijo glad, pri gradbenih podjet-jih države. Mesto da bi se narodna skup-ščina energično lotila rešitve teh važnih vprašanj, pa praznuje ter počiva.

Svetozar Pribečević je kriv.

Glavno krivdo na tem ima Svetozar Pribečević, vrhovni poglavar samostalne demokratske stranke. On je na stališču: Ako jaz nisem v vladi, tudi vlade ne sme biti. Če pri tem država škodo trpi, kaj to nam mar, pravijo samostalni demokrati, saj država smo mi. Pod tem vidikom se je politika samostalne demokratske stran-ke razvijala že od njenega početka. Dok-ler je Pribečević bil na vladi s Pašičem, je pobijal avtonomne in samoupravne težnje Hrvatov in Slovencev ter ni miro-val, dokler ni bil zadnji ostanek politič-nega samoudejstvovanja iz hrvatskih in slovenskih krajev prenešen v Beograd. Dokler je on bil na vladi, kajpada ni bilo beogradske hegemonije (nadvlade) nad prečanskimi kraji. To je bilo v dobi, ko oblastnih samouprav še ni bilo, marveč so one bile samo na papirju, ker Pribeč-evič kot minister ni imel ne smisla in ne volje in menda tudi ne moči, da bi ob-lastne samouprave spravil v življenje. Ko pa so oblastne samouprave po največ-ji zaslugi SLS začele živeti, delovati ter se razvijati, s čimer je prečanskim kra-jem dana možnost lastnega gospodarskega in političnega udejstvovanja, se opo-zicionalec Pribečević na vsa usta toži o beogradski nadvladi, kateri je on kot vla-dinovec z vidovdansko ustavo položil podlago.

Kriv je tudi Stjepan Radič.

Radičeva politika je ponesrečena od pr-vega početka naše države. Ko je šlo za to, da se z ustavo določi razdelitev in uredi-tev državne vlasti ter se položijo temelji notranjemu državnemu urejenju, je Ra-dič ostal v Zagrebu, kjer je popeval sla-

vospeve kmetski republiki in samostojni Hrvatski. Mesto da bi šel v Beograd, da bi se boril za pravično ureditev države in za pravice prečanskih krajev, je potoval na Dunaj, v Pariz, v London in celo v Moskvo. Ko se je v zagrebškem zaporu naposled odločil, da gre v Beograd, je na slovesen način priznal ustavo ter se je v celoti odpovedal svojemu dotakratnemu programu, če so se smeje njegove dekla-macije smatrati kot program. Pri vstopu v Pašičevo vlado leta 1925 je postavil kot glavni pogoj, da Pribečević ne sme v vla-do, kakor je to želel Pašič. Ko se mu je v resnici posrečilo Pribečevića vreči iz vla-de ter ga zadržati izven vlade, je Radič izjavil, da je že samo to dejstvo takšen uspeh, ki je bil vreden Radičevega spo-razuma z radikali in njegovega vstopa v vlado. Dve leti kasneje pa je Radič s Pri-bečevićem napravil takšno tesno zvezo, da brez njega noče v vlado ter sploh ho-če preprečiti vsako drugo vlado. Tej zvezi je Radič, da bi hrvatskemu kmetu nasul peska v oči, dal vablivo ime kmetske de-mokracije.

Radič in Pribečević zapletla Davi-doviča.

Voditelja kmetske demokracije sta na-stavila Davidoviču, predsedniku demo-kratske stranke, mrežo, da bi ga vlovila za svoje politične namene. To se jima je izpočetka posrečilo. Odtod izvira klic po koncentraciji vseh demokratskih strank v narodni skupščini. Kot žrtev tega klica je padla prejšnja vlada, čeprav je državi storila to uslugo, ki je ni mogla storiti nobena druga vlada, da je prinesla zakon o zenačenju davkov v celi državi. Vsi poskusi koncentracije, ki so ostavki vlade od 8. februarja sledili do danes, so se razbili na pretiranih zahtevah zastop-nikov takozvane kmetske koalicije. Ko je uvidel Davidovič, da trdovratno počenja-nje Radiča in Pribečevića vodi do novih volitev, kojih pa ljudstvo noče v nobenih pokrajinah, je Vukičeviću podal roko v sestavo koalicijske vlade, v koji bi poleg radikalov in demokratov bili zastopniki SLS in muslimanov. Tudi zastopnikom kmetske koalicije je v tej vladi mesto po-nujeno.

Odgovornost pred ljudstvom.

Potek vladine krize dokazuje lažnji-vost trditve kmetske koalicije, da so Hr-vati od vlade izključeni. Take izključitve ni. Ako so radičevski poslanci v opoziciji, je razlog v tem, ker je Radič svojo usodo

in usodo hrvatskega naroda navezal na usodo Svetozarja Pribečevića, ki je do-živel popoln polom svoje politike. Hrvat-ski narod je doslej moral drago plačati razbrzdanost Radičeve politike. Hrvatsko ljudstvo bo tudi moralo plačati stroške za zavetišče, ki ga sedaj nudi Radič skra-hirani samostalno demokratski politiki. Prišel pa bo obračun od strani ljudstva, in tokrat bosta Radič in Pribečević pozva-na na odgovor za vse to, kar sta zagrešila nad ljudstvom in nad državo. Ljudstvo zahteva od svojega zastopništva smotre-no in pošteno delo za splošni blagor, ne pa demagoško hujskanje in strastveno kričanje. S tem se da za nekaj časa po-kriti in zakriti lastna nesposobnost za raz-borito in hasnovito ljudsko politiko, ni-kakor pa to ne more biti trajen nadome-stek za politično udejstvovanje, ki s svo-jimi deli služi narodu in državi. Kdor o-vira ali celo onemogočuje takšno delova-nje parlamenta, ta si sam plete šibo, s ka-tero bo ljudstvo v svoji nezadovoljnosti udarilo po njem.

Družba sv. Mohorja leta 1927.

Pravijo, da je število knjig merilo za izobrazbo in napredek v kakem okraju. Slovenci imamo »družbo, ki je naš narod brati naučila«, kakor se je že večkrat pi-salo; in ta družba je Mohorjeva, že sedem desetletij stara. In je res kot nekaj kaza-lec, ki dokaj točno pokaže na posamezne fare, koliko baje ura prosvete v njej. Ču-dno: ne odloča tu bogastvo. Mnogo rev-nih krajev si nabavi letno obilo dobrega čtiva, mnogo bogatih pa zelo malo. Zakaj stroški za dobro knjigo (v Mohorjevi dru-žbi dobiš za 20 Din celo 5 knjig!) so v primeri s stroški za reči, ki za življenje niso nujno potrebne (pijača, tobak, vese-lice, lišp itd.) prav gotovo najmanjši; a prav tako gotovo, so brez primere bolj plodonosno naloženi kot katerikoli dru-gi. Lavantinska škofija se je dvignila pri naročnikih od leta 1926 za 1052 udov. Ni še dovolj! Najmočnejša slovenska škofija po številu prebivalstva mora imeti tudi največ članov Mohorjeve družbe, da bo delala čast ustanovitelju Slomšku, sinu naše zelene Štajerske. Vse naše naročni-ke opozarjamo: na delo za Mohorjevo knjigo, ki bo letos silno zanimiva (zopet petero knjig!)! Geslo bodi: Nobena dru-žina brez teh knjig! Prosvetna društva na delo in na agitacijo zanje!

Tu prinašamo pregled, kako se gibljejo naročniki po posameznih farah. Prva številka za imenom fare pove, na katerem mestu je bila župnija lani (1926) in se ta-koj vidi, ali je napredovala ali nazado-vala. Druga številka pa pove, koliko je

izmed 100 oseb v kaki fari naročnikov na Mohorjeve knjige.

I. Izkaz po župnijah.

1. Gorenja Ponikva 12	13.112
2. Sv. Križ pri Mariboru 1	12.941
3. Smihel nad Mozirjem 5	12.903
4. Marija Nazarel 7	12.464
5. Sv. Peter v Savinjski dolini 6	12.463
6. Gomilsko 3	11.847
7. Bočna 4	11.785
8. Gotovlje 9	11.538
9. Marija Reka 8	11.052
10. Ruše 11	9.028
11. Šmartno ob Paki 14	9.010
12. Mežica 17	8.703
13. Zalec 22	8.585
14. Selnica ob Dravi 20	8.528
15. MDS v Solčavi 15	8.375
16. Seles 16	8.278
17. Sv. Anton na Pohorju 38	7.993
18. Negeva 29	7.962
19. Sv. Benedikt v Slov. gor. 32	7.769
20. Sv. Frančišek 26	7.494
21. Sv. Pavel pri Preboldu 45	7.368
22. St. Ilj pri Velenju 37	7.270
23. Šmartno ob Dreti 23	7.093
24. Razbor pri Slovenjgradcu 33	6.796
25. Sv. Križ pri Ljutomeru 25	6.714
26. Keibel 42	6.666
27. Sv. Vid nad Valdekom 24	6.515
28. Brežice 21	6.487
29. Buče 31	6.482
30. Pameče 76	6.405
31. Sv. Jakob v Slov. gor. 43	6.398
32. Sv. Mihael pri Šoštanju 96	6.395
33. Mozirje 92	6.388
34. Slovenjgradec 40	6.382
35. M. B. na Črnigori 50	6.363
36. Šmartno pri Saleku 41	6.356
37. Sv. Jodert nad Laškimi 35	6.250
38. Polzela 55	6.215
39. Sv. Andraž v Slov. gor. 48	6.107
40. Sv. Andraž pri Velenju 39	6.105
41. Prihova 44	6.093
42. Vuhred 66	6.000
43. Planina (v trgu) 18	5.931
44. Kottlje 75	5.925
45. Črešnjice 223	5.882
46. Rečica 52	5.843
47. Črešnjevec 27	5.822
48. Ponikva ob južni žel. 88	5.791
49. Spodnja Sv. Kungota 68	5.781
50. Čadram 53	5.688
51. Slov. Bistrica 19	5.611
52. Griže 137	5.600
53. St. Janž na Dravskem polju 54	5.546
54. Zavrče 71	5.533
55. Sv. Lovrenc na Dravskem p. 30	5.512
56. Sv. Miklavž nad Laškimi 46	5.500
57. Dol 51	5.496
58. Stari trg 101	5.481
59. St. Danijel pri Prevaljah 36	5.471
60. Braslovče 56	5.461
61. Studenice 134	5.454
62. Vransko 67	5.426
63. Čirkovce 49	5.407
64. Jarenina 85	5.328
65. Teharje 80	5.295
66. Podgorje 133	5.287
67. Sv. Jurij ob Taboru 64	5.260
68. Šmiklavž pri Slovenjgradcu 84	5.200
69. Nova Stifla 73	5.113
70. Videm 102	5.108
71. Sv. Tomaž pri Ormožu 115	5.077
72. Poljčane 78	5.076
73. Sv. Marjeta niže Ptuj 81	5.045
74. Ribnica na Pohorju 77	5.043
75. Guštanj 82	5.009
76. Sv. Jurij ob južni žel. 93	5.004
77. Gornji grad 63	5.000
78. Laško 34	4.981
79. Sv. Bolfenk v Slov. gor. 86	4.972
80. Brezno ob Dravi 107	4.965
81. Sv. Marjeta ob Pesnici 100	4.943
82. Sv. Primož na Pohorju 70	4.883
83. Mala Nedelja 89	4.878

84. Strojna 47	4.854
85. Vurberg 57	4.850
86. Vuzenica 91	4.821
87. St. Ožbalt ob Dravi —	4.761
88. Gornja Sv. Kungota 180	4.749
89. Podčetrtek 112	4.736
90. Sromlje 62	4.682
91. Središče 90	4.658
92. Sv. Trojica v Slov. gor. 97	4.656
93. Makole 110	4.627
94. Sv. Peter pri Mariboru 74	4.592
95. Ljubno 147	4.565
96. Šmartno v Rožni dolini 114	4.533
97. Sv. Jurij v Slov. gor. 95	4.476
98. Zdole 28	4.474
99. Tinje 79	4.446

(Konec prih.)

POLITIČNI RAZGOVORI

»Kaj pa se godi v Beogradu?« Tako so možje spraševali drug drugega, nato pa sedli za mizo, da se pomenijo, kdo bo boljši zadel, za kaj res da gre, ko že tako dolgo vlečejo mačka za rep.

»Za oblast se tepejo«, je opomnil prvi, a mu je drugi takoj odgovoril: »Meni se pa zdi, da je to dobro znamenje! Zdaj bo stvar razčiščena do kraja! Vse tiste stranke, ki jim je za delo, ki nočejo volitev, ki hočejo, da se država reši teh strašnih političnih spletk, ki so jo dosedaj premetavale iz krize v krizo, bodo napravile trajen dogovor in to za stvarno ter pravično delo! Meni se to prav zdi, če tudi se malo dalje časa vleče, bo pa potem mir!«

»Jaz pa sem pazil na posamezne politične voditelje, kaj so delali v tem času. Zdi se mi, da je bilo to zelo zanimivo in sicer zato, ker se v takem položaju najbolj pokaže, kakšni da so!«

»Povej no, kako si to misliš?« so silili vanj in on jim je povedal:

»Poglejte našega voditelja dr. Korošca! On je bil ves čas dosleden, ves čas odločen proti volitvam in za delo. On je zato tudi odkritosrečno podpiral Vukičevića pri tem stremljenju. Zato sta bila vedno skupaj. Vse sta se skupaj razgovorila. Radikalna stranka je večkrat v tej krizi nazdravljala dr. Korošcu in vsemu slovenskemu narodu. To je dobro za nas in našo politiko!«

Davidovič je bil zdaj tu in zdaj tam. Konečno se je odločil za Vukičevića zoper, katerega je pred kratkim tako ostro nastopal. Ali mu je šlo za osebne stvari, ali za strankine, človek res ne ve gotovo. Pa prav, če se je konečno udal.

Radič se je kar domov odpeljal, ko se mu je njegova namera, da bi vlado sestavil, ponesrečila. On mi ne ugaja, pa je konec, če tudi z nami v vlado stopi. Kako je mogel ta človek usodo svoje stranke navezati na svojega najhujšega nasprotnika in sovražnika Hrvatov Pribičevića, menda tudi sam ne razume! Hotel se je iz trmoglavosti maščevati nad radikali, ali kaj? Mož se je pokazal kot zelo neodločen in nezanesljiv! Saj ga Pribičević ni pustil po Beogradu samemu hoditi, da ne bi katere povedal, ki bi ne bila na mestu. Če bi se ta človek enkrat spametoval in začel resno politiko, bi bilo za državo in posebno za Hrvate še dobro!

Vloga pravega zvijačnega pa je igral Pribičević. On je sploh nesreča za našo državo. Začetkom je vpeljal tak strašen

centralizem, zdaj je padel na trebuh pred Radičem, katerega je nekoč v ječo vrget, pa vse to v ta namen, da bi zopet prišel do oblasti! Za kaj potrebuje on oblast, pa itak vemo! Spomnimo se njegove Orjune in njenega divjanja svoj čas, pa njegovih preganjanj in krivic, pa bomo vedeli, da je hotel zopet za vsako ceno moč, ki bi jo izrabljajal za svoje ljudi in za svojo stranko. To se mu za zdaj ni posrečilo, če tudi je prosil vse, še na dvoru, za odpuščanje!

»Pa smo mi Slovenci res lahko ponosni na svojega dr. Korošca«, so možje enoglasno zaključili in začeli ugibati, kako bo ta dolga kriza konečno izpadla in kako bo nova vlada.

POLITIKA

V DRUGIH DRŽAVAH.

Nemčija ima tudi krizo. V Nemčiji se je večina, ki je dosedaj vladala, razbila. Vzrok je bil šolski zakon. Stranke s krščanskim programom niso mogle pristati na to, da bi se šole popolnoma vzele vplivu vere, ker je to nesmiselno. Samo na tem vprašanju, ki je v resnici važno, se je razbila večina. Predsednik Hindenburg je s težavo dosegel, da bodo še spravili pod streho proračun in najnujnejše zakone, v maju pa imajo že volitve. Pri teh volitvah bo torej pred vsem boj za šolol! Pa še nekateri pravijo, da vera nima s politiko nič opraviti!

Italijanske krivice, ki jih morajo prenašati naši ljudje v Italiji, so že tako kričeče, da so jih začeli celo nam neprijazni časopisi označevati kot neznosne. Italijani pa še vedno upajo, da jim bo vse gladko steklo, če tudi ne popustijo ničesar od svoje nasilnosti! Ščasoma jih bo ves pošten svet obsojal!

Volitve v Franciji se vršijo dne 23. aprila. Volilni boj je izredno hud že sedaj in se bo gotovo še povečal. Kakih velikih izprememb pa ni pričakovati. Francija bo tudi po volitvah ostala naša dobra prijateljica.

Gospodarske vojske so štrajki, ki jih vprizarja nezadovoljno delavstvo. Tako je stopilo v štrajk na Češkem do 30.000 rudarjev, ki so res bolj slabo plačani, da si na ta način izbojujejo pravično plačilo. V Nemčiji pa grozi še hujša borba in sicer 800.000 delavcev kovinske stroke je zagrozilo s štrajkom, ako se ne ugotovi njihovim zahtevam. Ti delavci, ki so svetovnoznani kot najbolj pridni in vestni, so razmeroma z našimi zelo slabo plačani. Nikakor pa ni dobro, da se v te boje utika tudi boljševiska organizacija, ki nima namena pomagati delavstvu, ampak povzročiti svetovno revolucijo.

Za trgovsko pogodbo z Avstrijo. Trajno je bilo nemogoče zdržati Avstriji in smo tudi mi škodo trpeli, ker ni prišlo do trgovske pogodbe z Avstrijo. Zdaj pa se bodo pogajanja nadaljevala in upati je, da se bode Avstrija udala, da bo odprla meje za naše kmetijske pridelke.

Trocky še ni tiho! Iz prognanstva, ki pa seveda ni tako hudo, saj so delavci čudom občudovali, ko se je pripeljal s posebnim vlakom in polno raznih oprav kakor kak kralj, je imel s seboj, se je sedaj oglasil. V svojem pismu očita voditeljem.